

Nemam ništa protiv erotike ili egzotike, kako hoćete, ali ako moram birati između intime Maslinih i kulture Kinclovih, moj izbor je Solinjanka i njena vrhunska estetika koja oplemenjuje prostor i ljude. Salon Kincl je očiti primjer toga

Vizualni jezik je najkonkretniji i zato svako opisanje erotike ili erotskog sadržaja može zavarati moraliste i one druge. Evo jednog takvog opisa: »Ako pristanemo uz mišljenje da je erotizam pobuna protiv pravila i rušenje zabrana, onda je on istodobno i anticivilizacijski akt. Koliko je ova misao zaprepastujuća, toliko nije daleko od istine koja je široko prihvaćena u našem vremenu.«

Mišljenja se razlikuju, ali svi vole barem malo zaviriti kroz ključanicu ma što tamo bilo... peepshow ili nešto obično. Možda bi se moglo reći da kad ravna linija prelazi u zakrivljenu (sise i bokovi) hladna linija zadobiva erotski naboj. Svašta se tu može podvaliti i proturiti. Tako je ovih dana jedna noćna izložba u festivalskom Dubrovniku pokazala nešto što je dugo bilo privatnost ili, kako neki pišu, »intima majstora pejzaža.«

Cijenjeni kolorist (a takvih je u Dubrovniku najviše) pastozno nabačenog pejzaža u mladosti je, čini se, crtao nešto poskrivečke i nije uništio. Reklo bi se - a tko nije. I sâm sam u dječjačkoj dobi naletio na knjigu Puškinovih pjesama s ilustracijama Matissovih ženskih aktova, koje sam u tušu kopirao i odmah se pronio glas - »mali crta gole ženske.«

Erotski crteži slikara Antuna Masle izišli su na svjetlo dana točno u ponoć u Galeriji Dubrovačka kuća, prvi a možda i »zadnji« put kao »Knjiga utisaka -erotski zapisi« u povodu 40. obljetnice umjetnikove smrti. Pubertetski crteži izloženi u povodu obljetnice slikareve smrti - zanimljiv povod, jer to je nešto što ni sam slikar nije želio dati javnosti na uvid. Ako je to i stanoviti smisao za humor njegove obitelji koja je to odlučila javno pokazati, nismo se baš nasmijali. Antun Masle rodio se 1. rujna 1919. u selu Orašcu kraj Dubrovnika, a prvu samostalnu izložbu imao je 1952. u Dubrovniku. U Ulici Nikole Božidarevića 9 gdje je nekad bio njegov skućeni atelje, nalazi se spomen-ploča. Kronološki, radovi obuhvaćaju razdoblje od 1945. sve do njegove rane smrti 20.

ka s kiticom cvijeća. Nekidan su privedeni fotograf i model (Lupino i Playboyeva ljepotica) zbog »narušavanja reda i mira« na splitskom gatu. Vlasta Delimar je više puta u svojim performansima pokazala sve što ju čini »Maričkom«, svrdjelo se to nekome ili ne, a jednom je to nazvala »hrvatskim proizvodom.«

Gledano iz slobodnog i razvijenog svijeta naša mala scena i nije tako radikalna i opterećena erotikom, to je više egzotika nego erotika.

Velikan 20. stoljeća Pablo Picasso pola svojih radova oplemenio je erotikom i koitusom u kojem je muškarac najčešće razvratnik bik ili Minotaur koji »bez pardona radi svoj posao«. I ti radovi imaju visoku tržišnu cijenu pikasovštine koja plijeni najšire mase poklonika.

Jedna zagrebačka izložba (Muzej grada Zagreba) sasvim je nešto suprotno. Umijeće češljanja u frizerskom salonu Kincl izložba je građanskog Zagreba i njegove sedamdesetogodišnje kulture. Velik dio predmeta čine fotografije i raznorodne diplome, posebice iz Pariza, koje su članovi obitelji Kincl dobivali.

Adresu Kincl na kulturno-povijesnoj karti Zagreba i Hrvatske, ništa manje bivše Jugoslavije, zasnovali su Branka, rođena u Šibeniku (1912.-2007.) i njen suprug Rudolf Kincl (1900.-1983.). Kao mladi naučnici upoznali su se u salonu Dušana Žestića, a 1935. preuzeli su unajmljeni lokal u Praškoj 8.

U međuratnom razdoblju salon Kincl bio je ono što je u fotografiji bio Foto Tonka, dakle točka gradskog prepoznavanja i očitovanja. Ne treba ni sumnjati da su najuzvišenije gospe dolazile baš tamo na frizuru. Modni hit bila je bubi frizura, a Rudolf Kincl najpoznatiji bubištucer. Na Svjetskom frizerskom natjecanju u Parizu 1937. njegova je supruga proglašena najboljom među 500 natjecatelja. Ugledu u gradu i ondašnjoj Kraljevini pridružili su prve nagrade u središtu svjetske mode. A onda se i tom salonu primaknuo rat. Rudolf i Branka Kincl besplatno su poučava-

IZ DRUGOG KUTA

Erotika, egzotika, estetika

Piše:
Boris LJUBIČIĆ

kolovoza 1967. Dio je nastao u školskoj bilježnici dok je obilazio svoju izložbu u Zagrebu 1957. i promatrao posjetitelje pa otud naziv »Knjiga utisaka«. Vješti crtež, naklonost ljudskom liku i element iznenađenja - poznati rukopis u kombinaciji s nepoznatom temom dobitna su kombinacija izložbe koja nije prodajnog karaktera nego je nastala isključivo za obilježavanje obljetnice. Tako piše u Hininoj informaciji.

Tako je to na riječima, ali kad odgledamo tri-desetak crteža od kojih su neki izašli i u dnevnom tisku, njihova vulgarnost i crtačka nespretnost jedino su što zavrđuje pažnju ali građanske cenzure ili ukusa, kad se za to nije pobrinuo netko drugi. Netalentirani naivni crteži prikazuju muškarca i ženu u koitalnim položajima u kojima su spolovila glavni »umjetnikov« motiv. Mladac obilježen tetovažom pomorca koji na brzinu rješava svoje seksualne frustracije naprosto nije umjetnost koja se može izložiti u galeriji. Vrsni kolorist bio je loš crtač, što nije rijetkost. Usput, njegov autoportret u olovci kao da prikazuje Ivicu Prlanderu, ravnatelja Igara.

Pitam obitelj zašto kvariti biografiju slikara kolorista lošim ctrežima krajnje vulgarne tematike. Za razliku od Masle Milivoj Uzelac erotoman je i slikar opscenih prizora, koji je u Parizu stekao reputaciju ne samo vrhunskog slikara erotskih scena nego i ljubitelja žena, te njegovo slikarstvo na tomu počinje i završava. Poznata opera Jakova Gotovca mogla bi se iščitati i kao »Eros onog svijeta« umjesto »Ero s onog svijeta.«

Maštoviti grafičar i slikar Miroslav Šutej je u biljnom svijetu pronalazio penise i vagine, odvojeno ili i zajedno, ali to je imalo umjetničku vrijednost. Izložba »Akt u hrvatskoj fotografiji« u izboru Željka Košćevića izuzetan je primjer odmjerenosti i estetike golog tijela, ali kao što znamo i ona je bila pod okrutnom cenzurom policijskog aparata u povodu Vesovićeve slike golog dječ-

li frizerskom zanatu brojne židovske žene koje su izbjegle pred nacističkim režimom iz Austrije i Njemačke, baš kao i zagrebačke Židovke. To je bio način da donedavne klijentice prevladaju strah za vlastitu egzistenciju. Tim je načinom salon Kincl bio ne samo mjesto ljudske ljepote, već i dobrote.

Salon je preživio 2. svjetski rat i pridružio se oslobodilačko-komunističkom zanosu društva s imanentnom zadržkom koju je po sebi podrazumijevao. Bavio se, napokon, buržoaskom, dokonom aktivnošću kao što je izrada ženskih frizura. Mama Branka Kincl natjecala se ponovo i osvajala nagrade u ekipi Titove Jugoslavije, a ubrzo joj se 1955. pridružila kći Vesna, studentica romanistike s položenim frizerskim ispitom. Kao zaljubljenik u kiparski portret Solinjanke, moram priznati da mi je najbliža frizura koju je Vesna Kincl-Murtić kreirala prema njemu spajajući u svojoj osobi i svom zahtjevnom poslu tzv. visoku kulturu i umijeće. To joj je bilo važnije nego ostati po pozivu u Milanu (1959.-1960.) i frizirati Renatu Tebaldi. Ondje je dobila i ponudu da postane dvorska frizerka iranske carice Farah Dibe.

Naprotiv, vratila se u Zagreb i nastavila obiteljsku tradiciju. Tijekom rata besplatno je frizirala izbjeglice i sanjala svoje lijepe frizure. Salon Kincl u Praškoj 8 udaljen je stotinjak metara od Arheološkog muzeja i 50 metara od zagrebačke Sinagoge koja mu je bila na drugoj strani ulice, a tom trokutu dodana je i četvrta točka - Pariz koji je bliži od Trešnjevke ili Trnja. U tom četverokutu u kojem je glava Solinjanke alfa i omega, iskristalizirala se građanska kultura Kinclovih, Zagreba pa i šire.

Nemam ništa protiv erotike ili egzotike, kako hoćete, ali ako moram birati između intime Maslinih i kulture Kinclovih, moj izbor je Solinjanka i njena vrhunska estetika koja oplemenjuje prostor i ljude. Salon Kincl je očiti primjer toga.

Barbara VUJANOVIĆ

Kako objasniti umjetnost mrtvom galebu i živoj konobarici? Kako uopće objasniti (suvremenu) umjetnost publici (živoj, dakako) koja se više ili manje pripremljena (mislimo pritom na neko znanje, informiranost ali i senzibilitet) susreće s njom u muzejima, galerijama i na raznim manifestacijama?

Publika u većim gradovima pretežito se smatra prijemčljivijom za najširi dijapazon umjetničke prakse, no kako će suočavajući se s instalacijom ili hepeningom reagirati netko iz manje, izdvojene sredine tko nije naučen na takvo što?

Tim se pitanjima bavi manifestacija Punta Arta koju su 2005. na šibenskom otoku Zlarinu pokrenuli povjesničarka umjetnosti Marina Viculin i umjetnik Vedran Perkov. Od tada se ljeti na otoku priređuju zanimljive izložbe hrvatskih umjetnika poput Ivana Posavca, Jasenka Rasola, Mije Vesovića, Alema Korkuta i drugih u Zavičajnom muzeju koji vodi KUD Koralj i Boris Gregov. Namjera je da se u sklopu tih akcija i obnovi muzejska zgrada.

Ovogodišnji projekt pod nazivom »Otočna karta« koji organiziraju Udruga Zlatni otok Zlarin i Punta Arta, Marina Viculin i Vedran Perkov zamislili su kao najambiciozniji dosad. Tematska i idejna osnovica oko koje se sve razvija jest na početku postavljeno pitanje: »Kako objasniti umjetnost mrtvom galebu i...«, inače naziv jednog rada Željka Jermana. Taj je rad umjetnika, kojem se kroz akciju odaje hommage, također nastao na otoku - Korčuli.

Cilj je da umjetnici na Zlarinu izvode umjetničke intervencije i tako ulaze u izravni dijalog s prostorom, njegovom poviješću, običajima i naravno stanovnicima nepripremljenima za suvremenu umjetnost. Pozvano je 14 autora: Lovro Artuković, Nemanja Cvijanović, Igor Eškinja, Ivana Jelavić, Igor Kuduz, Vlado Martek, Vedran Perkov, Toni Meštrović, Mejra Mujičić, Siniša Labrović, Daniel Kovač, Mirjana Vodopija i Vlasta Žanić.

Prostorno određenje otoka kao izdvojene cjeline povezuje se s inzularnošću same hrvatske suvremene umjetnosti i problemima njezine recepcije. Na više zlarinskih lokacija umjetnici su od 27. srpnja do 7. kolovoza postavili djela koja se na različite načine dotiču spomenutih pitanja. Lovro Artuković implementirao je u interijere Konobe Aldura i kuće Lučev četiri ulja na okrugloj dasci - portrete, naoko obiteljske, no riječ je o nepoznatim osobama, uljezima. Nemanja Cvijanović djelom »Marx plače« (laptop s projekcijom rada postavljenom u vitrinu s još nekoliko izložaka) oplakao je sudbinu mu-

zeja koji nikako da dočeka kraj renovacije, a i općenito stanje domaće kulture.

Ivana Jelavić krenula je putem ideologije velikih riječi za slabu utjehu, te je u Konobi Aldura postavila kičasti stolnjak s krasopisno izvezenom krilaticom »Umjetnost oslobađa«. Intervencijom »Arheološko nalazište« Vlado Martek prisjeća se svog prvog dolaska na Zlarin 1966., godine oko koje nastaje konceptualna umjetnost. Postavljajući alat i artefakte vezane uz konceptualnu umjetnost, Martek upozorava na njezino postupno zastarijevanje. Drugom akcijom (»Dijalog«) Martek svoje crteže i natpise pridružuje vinu i ribi koji se prodaju na glavnoj šetnici. Iskoristivši živo kolanje prolaznika centrom mjesta, nastoji privući njihovu pozornost, ostvariti kontakt i objasniti im svoja djela.

Dvoje umjetnika predstavilo se videoinstalacijama. Toni Meštrović na kamenu zid projicirao je film »Continuum« u kojem njegov otac gradi suhozid, dok je Mirjana Vodopija projicirala stablo na kojem se okupljaju ptičice (»Jato«). Sraz različitosti tema je rada Daniela Kovača (»Exotica«). On je u predvorju hotela Koralj postavio fotografije automobila i grafita. Kovaču je egzotična činjenica da na otoku nema automobila, a otočanima je ponudio čuda suvremenog življenja.

Nika Radić: »Ništa vidim, ništa čujem«

